

NATUURSTUDIE

Libellen in het Sterrebos en de Kleiputten

In de periode 1998-2006 werden het Sterrebos en de Kleiputten respectievelijk 55 en 60 keer bezocht waarbij telkens de waargenomen soorten libellen en hun aantallen werden genoteerd. De spreiding van die bezoeken over de jaren en maanden vind je in tabel 1.

het sterrebos						de kleiputten					
mei	juni	juli	augustus	september	oktober	mei	juni	juli	augustus	september	oktober
		1	1			1998	1		2		
		1	1		1	1999	2	1	1	1	
		1	1	2		2000	1		1	1	
2	1	1	1			2001	2	2	2	2	1
1	2		1	2		2002	1	2	2	1	2
1	3	1	1	1	1	2003	2	1	1	2	1
2	1	2	1	2		2004	1	1	2	2	1
2	2	3	1	1	1	2005	1	2	2	1	1
2	2	1	2	1	1	2006	1	2	1	1	1
10	11	11	10	9	4	totaal / maand	12	11	14	11	7

tabel 1: spreiding van de bezoeken aan het Sterrebos en de Kleiputten in de periode 1998-2006

Naast het feit dat ze amper op een boogscheut van elkaar liggen vinden we in beide gebieden nogal wat gemeenschappelijke kenmerken terug. Beide hebben vergelijkbare waterpartijen met in de onmiddellijke buurt grasland, ruigten en boomgordels. Andere, eerder negatieve, punten van overeenkomst zijn er zeker ook. Geen van beide gebieden kent een beheer dat primordiaal op de libellen-fauna is afgestemd. Op beide boomrijke plaatsen zijn er veel – meestal te steile – overbeschaduwde oevers waardoor micro-warmwaterbiotopen ontbreken, het tekort van onderwaterplanten (grondelende eendachtigen?) verhindert de ei-afzet van menige libellensoort, er is weinig of geen variëteit in oeverbegroeiing (rietkragen) en een larven belagend visbestand levert ook al geen positieve bijdrage tot een libelvriendelijk milieu.

Desondanks vinden we in beide domeinen enkele kleine 'hot spots'. Voor de Kleiputten zijn dat het zonnig gelegen open gehouden zeggeveldje aan de westkant, de middenberm naar het schiereiland en het schiereiland zelf aan de rand van de ondiepe vijver.

het sterrebos						de kleiputten					
mei	juni	juli	augustus	september	oktober	mei	juni	juli	augustus	september	oktober
8	9	11	10	2		Lantaarntje	12	11	14	9	4
2	1					Platbuik					
	3	6	2			Gewone oeverlibel	1	5	11	7	
1	9	8	5			Grote keizerlibel		2	1	1	
10	10	7	1			Azuurwaterjuffer	2	1	1		
		3	3	6	4	Bruinrode heidelibel			1	3	4
2						Vuurjuffer	1				
1	1					Grote roodoogjuffer					
	1	1				Viervlek					
		8	6	5		Bloedrode heidelibel			1	2	2
		2	5	7	3	Houtpantserjuffer			1	3	2
		1	2			Kleine roodoogjuffer			1	1	
		1	5	9	3	Paardenbijter			4	7	3
		5	2	2		Blauwe glazenmaker			1	1	
			1	1		Zwarte heidelibel			1		
			1			Geelvlekheidelibel					
						Watersnuffel			3		
6	7	11	12	7	3	aantal soorten	4	4	9	10	5

tabel 2: aantal bezoeken waarbij de soort werd waargenomen in de periode 1998-2006. (het totaal aantal bezoeken lees je af onderaan tabel 1)

In het Sterrebos is het vooral uitkijken bij de vijver naast de toegangspoort en zeer zeker is de minst verlande kwadrantvijver wat verderop de beste plaats. In beide lokaties mogen we zeker ook niet vergeten te kijken bij de graslandjes en ruigteranden waar veelal jagende libellen te zien zijn.

In totaal werden in beide gebieden samen 17 soorten libellen waargenomen wat zeker niet slecht is voor onze regio maar het optimisme moet toch wat getemperd worden: We zien o.m. in tabel 2 dat zeker zes van die soorten hoogstens 2 à 3 keer werden gezien en dan nog in aantallen van hoogstens 2 exemplaren. Blijkbaar gaat het in dit geval om toevallige aanwezige zwervers, geen blijvers dus.

Bekijken we de resultaten per maand (onderaan tabel 2), dan stellen we vast dat er in het Sterrebos telkens meer soorten geteld werden dan in de kleiputten, dat er vier soorten zijn (platbuik, viervlek, grote roodoogjuffer, geelvlakheidlibel) die enkel in het Sterrebos werden gezien en de watersnuffel daarentegen alleen in de Kleiputten.

Ook het aantal exemplaren per bezoek van een soort is meestal groter in het Sterrebos dan in de kleiputten. (tabel 3) Enkel de weinig eisen stellende Gewone oeverlibel en nog duidelijker het lantaarntje scoren beter in de kleiputten.

Zoekend naar verklaringen voor dit laatste resultaat zou ik 't volgende durven suggereren (met de nodige vraagtekens erbij!): Zou het niet kunnen dat de toestand in het Sterrebos net iets beter is dan in de Kleiputten zodat het eerstgenoemde gebied ook geschikt is azuurwaterjuffers die aldaar de lantaarntjes min of meer uit hun niche hebben verdreven?

Nog iets om over na te denken: De houtpantserjuffer vind je op veel plaatsen bij veel open plassen in onze provincie die omringd zijn door bomen en struiken (ei-afzet in takken en stammen). Waarom het beest dan niet massaal in de kleiputten voorkomt blijft voor mij een raadsel.

het sterrebos						de kleiputten						
mei	juni	juli	augustus	september	oktober		mei	juni	juli	augustus	september	oktober
3,9	5,1	3,5	3,2	2,0		Lantaarntje	46,6	55,1	59,1	9,9	3,3	
1,0	1,0					Platbuik						
	1,0	1,8	1,5			Gewone oeverlibel	1,0	3,0	4,0	1,9		
1,0	1,9	2,3	1,4			Grote keizerlibel		1,5	1,0	1,0		
17,7	27,2	11,1	1,0			Azuurwaterjuffer	2,0	1,0	1,0			
		1,3	1,7	8,2	4,8	Bruinrode heidelibel			1,0	2,7	2,3	3,6
2,0						Vuurjuffer	1,0					
2,0	1,0					Grote roodoogjuffer						
	1,0	2,0				Viervlek						
		4,1	10,3	4,0		Bloedrode heidelibel			2,0	1,5	1,5	
		1,5	9,0	7,9	5,7	Houtpantserjuffer				1,0	1,3	2,0
		2,0	3,0			Kleine roodoogjuffer			3,0	5,0		
		3,0	5,0	5,6	2,3	Paardenbijter				2,8	3,3	2,7
		1,6	1,0	1,0		Blauwe glazenmaker			1,0	1,0		
			2,0	2,0		Zwarte heidelibel				1,0		
			1,0			Geelvlakheidlibel						
						Watersnuffel			2,3			

tabel 3: gemiddeld aantal van de soort per waarnemingsmoment in de periode 1998-2006

Jacques vanderhaeghe

Geïnteresseerden in libellen kunnen lid worden van de Libellenvereniging door €15 te storten op rek. 523-0802436-30. Dit lidgeld geldt voor 2007 EN 2008. (zie ook op www.odonata.be)